

**O‘ZBEKISTONDA YURIDIK SHAXSLAR TOMONIDAN TOMONIDAN
TO‘LANADIGAN RESURS SOLIQLARI MA‘MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH
ISTIQBOLLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA)**

Qudratov Bahodir G‘aybullayev

O‘zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18487937>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekistonda yuridik shaxslar tomonidan to‘lanadigan resurs soliqlarining amaldagi ma‘murchilik tizimi tahlil qilinib, uni takomillashtirish istiqbollari Buxoro viloyati misolida ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot jarayonida yer solig‘i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq hamda yer qa‘ridan foydalanganlik uchun soliqning hududiy byudjet daromadlarini shakllantirishdagi o‘rni va ularni undirish mexanizmlarining samaradorligi baholangan.

Shuningdek, soliq bazasini aniqlashdagi muammolar, soliq intizomiga ta’sir etuvchi omillar hamda resurs soliqlari ma‘murchiligida raqamli texnologiyalarni joriy etish zarurati ochib berilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, soliq ma‘murchiligini takomillashtirishda integratsiyalashgan axborot tizimlarini yaratish, risk-tahlil asosidagi soliq nazoratini kengaytirish va yuridik shaxslarning soliq savodxonligini oshirish muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berilgan. Maqolada ilgari surilgan ilmiy-amaliy takliflar resurs soliqlarining fiskal samaradorligini oshirish hamda tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: resurs soliqlari, soliq ma‘murchiligi, yuridik shaxslar, yer solig‘i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq, yer qa‘ridan foydalanganlik uchun soliq, hududiy byudjet, raqamli soliq nazorati, fiskal samaradorlik, Buxoro viloyati.

Abstract. This scientific article analyzes the current administrative system of resource taxes paid by legal entities in Uzbekistan and scientifically substantiates the prospects for its improvement using the example of the Bukhara region. In the course of the research, the role of land tax, water resource use tax, and subsoil use tax in the formation of regional budget revenues and the effectiveness of their collection mechanisms were assessed.

Also, problems in determining the tax base, factors affecting tax discipline, and the need to introduce digital technologies in the administration of resource taxes were revealed. According to the results of the research, it is substantiated that the creation of integrated information systems, the expansion of tax control based on risk analysis, and the improvement of tax literacy of legal entities are of great importance in improving tax administration. The scientific and practical proposals put forward in the article serve to increase the fiscal efficiency of resource taxes and stimulate the rational use of natural resources.

Keywords: resource taxes, tax administration, legal entities, land tax, tax for the use of water resources, tax for the use of subsoil, regional budget, digital tax control, fiscal efficiency, Bukhara region.

Kirish: Bozor iqtisodiyoti sharoitida davlat byudjeti daromadlarini barqaror shakllantirish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta’minlash muhim ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

Ushbu jarayonda yuridik shaxslar tomonidan to'lanadigan resurs soliqlari fiskal ahamiyatga ega bo'lish bilan birga, iqtisodiyotni tartibga soluvchi muhim instrument sifatida namoyon bo'lmoqda. Yer, suv va yer qa'ri kabi cheklangan resurslardan foydalanish jarayonini soliq mexanizmlari orqali boshqarish nafaqat byudjet tushumlarini oshirishga, balki resurslardan samarali va tejamkor foydalanishni rag'batlantirishga xizmat qiladi. Shu bois resurs soliqlarining to'g'ri hisoblanishi va o'z vaqtida undirilishi samarali soliq ma'murchiligiga bevosita bog'liqdir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq tizimini modernizatsiya qilish, soliq ma'murchiligini soddalashtirish va raqamlashtirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Biroq resurs soliqlari bo'yicha soliq bazasini aniqlash, nazorat mexanizmlarini takomillashtirish hamda hududiy xususiyatlarni inobatga olish bilan bog'liq muammolar saqlanib qolmoqda. Ayniqsa, yer va suv resurslaridan intensiv foydalaniladigan hududlarda, jumladan Buxoro viloyatida resurs soliqlari ma'murchiligining samaradorligini oshirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqot hududiy misolda mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq tizimini isloh qilish jarayonida soliq ma'murchiligi masalalari, xususan resurs soliqlarining hisoblanishi va undirilishi ilmiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishiga aylandi. O'zbekistonlik olimlardan Malikov soliq ma'murchiligini soliq organlari faoliyatini samarali tashkil etish, axborot texnologiyalarini joriy etish va soliq to'lovchilar bilan o'zaro munosabatlarni soddalashtirish orqali takomillashtirish zarurligini asoslab beradi (Malikov, 2021). Uning tadqiqotlarida yer va suv kabi resurslarga nisbatan soliqlarning fiskal ahamiyati bilan bir qatorda, ularning tartibga soluvchi funksiyasi ham alohida e'tirof etiladi. Toshmatov esa soliq ma'murchiligini soliq siyosatini amaliyotga tatbiq etuvchi mexanizm sifatida talqin qilib, soliq intizomini oshirishda institutsional yondashuv muhimligini ta'kidlaydi (Toshmatov, 2020).

Mahalliy tadqiqotlarda hududiy byudjetlarni shakllantirishda resurs soliqlarining o'zni masalasi ham keng yoritilgan. Toshqulov va Abduvohidovlarning ishlarida yer va suv soliqlarining mahalliy byudjet daromadlari tarkibidagi ulushi tahlil qilinib, ushbu soliqlar bo'yicha ma'murchilikni takomillashtirish hududlar moliyaviy mustaqilligini kuchaytirishi ilmiy jihatdan asoslab berilgan (Toshqulov, 2019; Abduvohidov, 2022). Ushbu yondashuv Buxoro viloyati kabi agrar va sanoat resurslari yuqori bo'lgan hududlar uchun ayniqsa dolzarb hisoblanadi.

Rossiyalik olimlar tadqiqotlarida resurs soliqlari umumiy soliq tizimi doirasida ko'rib chiqilib, ularning fiskal barqarorlikni ta'minlashdagi roli chuqur tahlil qilingan. Shamaev resurs to'lovlarini davlat moliyaviy siyosatining tarkibiy qismi sifatida baholab, ularni undirishda soliq ma'murchiligi sifati hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi (Shamaev, 2018). Elzhurkaev esa soliq ma'murchiligini davlat tomonidan iqtisodiy jarayonlarga ta'sir ko'rsatish instrumenti sifatida ko'rib, resurs soliqlarida nazorat va monitoring mexanizmlarini kuchaytirish zarurligini asoslaydi (Elzhurkaev, 2021).

Yevropa va xalqaro moliya institutlari olimlari resurs soliqlarini, asosan, fiskal barqarorlik va barqaror rivojlanish nuqtai nazaridan tahlil qiladilar. De Mooij va Michielse tadqiqotlarida tabiiy resurslarga asoslangan soliqlar davlat daromadlarini diversifikatsiya qilishning muhim manbai ekanligi, biroq ularni samarali undirish kuchli soliq ma'murchiligini talab etishi

ta'kidlanadi (de Mooij, 2019; Michielse, 2020). Calder esa resurs soliqlarining yuqori darajadagi murakkabligi soliq bazasini yashirish xavfini oshirishini qayd etib, ma'murchilikni soddalashtirish va raqamlashtirishni ustuvor vazifa sifatida ko'rsatadi (Calder, 2021). Osiyo olimlari, xususan Xitoy tajribasiga oid tadqiqotlarda resurs soliqlarining ekologik va hududiy rivojlanishga ta'siri keng yoritilgan. Gao olib borgan empirik tadqiqotlar resurs soliqlari islohoti mahalliy hokimiyatlarning soliq ma'murchiligi salohiyatini oshirib, resurslardan foydalanish samaradorligini kuchaytirishini ko'rsatadi (Gao, 2023). Luo esa suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni joriy etish va uni takomillashtirish suv tanqisligi sharoitida muhim iqtisodiy va ekologik instrument ekanini ilmiy jihatdan asoslaydi (Luo, 2022).

AQSh olimlari tadqiqotlarida esa resurs soliqlari, asosan, rivojlanayotgan mamlakatlar kontekstida o'rganiladi. Durst o'z ishlarida resurs soliqlarini murakkab fiskal mexanizm sifatida baholab, ma'murchilik salohiyati yetarli bo'lmagan sharoitda ushbu soliqlarni undirishda soddalashtirilgan yondashuvlar muhimligini ta'kidlaydi (Durst, 2022). Bu yondashuv O'zbekiston sharoitida, xususan hududiy darajada resurs soliqlari ma'murchiligini takomillashtirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Oxirgi yillardagi ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, resurs soliqlari bo'yicha soliq ma'murchiligini takomillashtirish masalasi milliy va xalqaro miqyosda dolzarb bo'lib qolmoqda.

Ayniqsa, raqamli texnologiyalarni joriy etish, hududiy xususiyatlarni inobatga olish va soliq intizomini kuchaytirish masalalari barcha olimlar tadqiqotlarida umumiy ilmiy xulosa sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu qarashlar Buxoro viloyati misolida resurs soliqlari ma'murchiligini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqish uchun mustahkam nazariy asos hosil qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda resurs soliqlari ma'murchiligini takomillashtirish masalasini kompleks o'rganish maqsadida umumilmiy va maxsus ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Jumladan, tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, tizimli yondashuv metodlari orqali yuridik shaxslar tomonidan to'lanadigan yer solig'i, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq hamda yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning iqtisodiy mohiyati va soliq tizimidagi o'rni nazariy jihatdan asoslab berildi. Ushbu metodlar yordamida resurs soliqlarining fiskal va tartibga soluvchi funksiyalari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ochib berildi hamda soliq ma'murchiligida mavjud muammolar umumlashtirildi.

Tadqiqot jarayonida statistik va taqqoslama tahlil metodlari keng qo'llanildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi va Buxoro viloyati kesimida resurs soliqlari bo'yicha tushumlar dinamikasi, ularning hududiy byudjet daromadlari tarkibidagi ulushi hamda soliq qarzdorligi ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Taqqoslama metod orqali Buxoro viloyatining resurs soliqlari ma'murchiligi boshqa hududlar va ayrim xorijiy davlatlar tajribasi bilan qiyoslandi. Mazkur yondashuv hududiy xususiyatlarni aniqlash va soliq ma'murchiligini takomillashtirish bo'yicha manzilli xulosalar chiqarish imkonini berdi.

Shuningdek, tadqiqotda institutsional va normativ-huquqiy tahlil metodlaridan foydalanildi. Amaldagi soliq qonunchiligi, soliq ma'murchiligiga oid normativ-huquqiy hujjatlar hamda soliq organlari faoliyatini tartibga soluvchi me'yorlar o'rganildi. Ushbu metodlar orqali resurs soliqlari ma'murchiligini amalga oshirishdagi tashkiliy-huquqiy cheklovlar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Natijada tadqiqot metodologiyasi resurs soliqlari ma'murchiligini takomillashtirish istiqbollarini chuqur va tizimli asosda yoritishga xizmat qildi.

Tahlil va natijalar. Resurs soliqlari bo'yicha soliq ma'murchiligining samaradorligini baholashda, avvalo, ularning hududiy byudjet daromadlarini shakllantirishdagi dinamikasini tahlil qilish muhim hisoblanadi.

2019–2024-yillar davomida Buxoro viloyatida yuridik shaxslar tomonidan to'lanadigan resurs soliqlari tushumlarida barqaror o'sish tendensiyasi kuzatilgan bo'lsa-da, ushbu o'sish sur'atlari barcha soliq turlari bo'yicha bir xil bo'lmagan.

Ayniqsa, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq va yer solig'i tushumlari o'rtasida sezilarli tafovutlar mavjud bo'lib, bu holat resurslardan foydalanish intensivligi hamda ularning hisobga olinishi sifatidagi farqlar bilan izohlanadi.

Quyidagi jadvalda 2019–2024-yillarda Buxoro viloyatida yuridik shaxslar tomonidan to'langan asosiy resurs soliqlari tushumlari dinamikasi keltirilgan.

1-jadval

2019–2024-yillarda Buxoro viloyatida yuridik shaxslar tomonidan to'langan resurs soliqlari tushumlari (mlrd so'm)**

Yillar	Yer solig'i	Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq	Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq	Jami resurs soliqlari
2019	210,4	98,6	145,2	454,2
2020	225,8	102,3	151,7	479,8
2021	248,6	118,9	168,4	535,9
2022	276,1	135,7	192,6	604,4
2023	301,5	149,8	214,3	665,6
2024	328,9	162,4	238,1	729,4

Manba: Hududiy soliq ma'lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, 2019–2024-yillar davomida jami resurs soliqlari tushumi qariyb 60 foizga oshgan. Eng yuqori o'sish sur'ati yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq hissasiga to'g'ri kelib, bu holat viloyatda sanoat va qazib olish faoliyatining kengayishi bilan izohlanadi.

Shu bilan birga, suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq tushumlarining o'sishi nisbatan past bo'lib qolmoqda, bu esa suvdan foydalanishni hisobga olish va nazorat qilish mexanizmlarida ma'murchilik muammolari mavjudligini ko'rsatadi.

Resurs soliqlari ma'murchiligining samaradorligini baholashda faqat tushumlar hajmi emas, balki soliq qarzdorligi darajasi va rejalashtirilgan tushumlarning bajarilish ko'rsatkichlari ham muhim ahamiyatga ega. Amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyatida aynan resurs soliqlari bo'yicha qarzdorlik darajasi boshqa ayrim soliqlarga nisbatan yuqoriroq bo'lib qolmoqda.

Bu holat soliq bazasini aniqlashdagi aniqlik yetishmasligi va ma'murchilik nazoratining yetarli darajada raqamlashtirilmaganligi bilan bog'liq.

2-jadval

2019–2024-yillarda Buxoro viloyatida resurs soliqlari bo‘yicha soliq ma‘murchiligi samaradorligi ko‘rsatkichlari**

Yillar	Rejalashtirilgan tushumlar (mlrd so‘m)	Amaldagi tushumlar (mlrd so‘m)	Bajarilish darajasi (%)	Soliq qarzdorligi (mlrd so‘m)
2019	470,0	454,2	96,6	42,5
2020	495,0	479,8	96,9	45,1
2021	540,0	535,9	99,2	38,7
2022	615,0	604,4	98,3	36,2
2023	680,0	665,6	97,9	34,8
2024	745,0	729,4	97,9	33,1

Manba: Hududiy soliq ma‘lumotlari asosida muallif hisob-kitobi.

Mazkur jadvaldan ko‘rinadiki, 2019–2024-yillarda resurs soliqlari bo‘yicha tushumlar rejalari asosan bajarilgan bo‘lsa-da, soliq qarzdorligi to‘liq bartaraf etilmagan. Ijobiy jihat sifatida qarzdorlik hajmining yil sayin kamayib borayotgani qayd etilishi mumkin, biroq ushbu pasayish sur‘atlari resurslardan foydalanish hajmidagi o‘shishga nisbatan pastligicha qolmoqda. Bu holat soliq ma‘murchiligida profilaktik nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

O‘tkazilgan statistik tahlillar natijasida aniqlanishicha, resurs soliqlari ma‘murchiligida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish soliq tushumlarining barqarorligini oshirishda hal qiluvchi omil bo‘lishi mumkin. Xususan, yer va suv resurslari bo‘yicha yagona elektron reyestrlarning yetarli darajada integratsiyalashmaganligi soliq bazasining to‘liq shakllanishiga to‘sqinlik qilmoqda. Shu sababli, Buxoro viloyati misolida resurs soliqlari ma‘murchiligini takomillashtirish nafaqat fiskal natijalarni yaxshilashga, balki hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga ham xizmat qiladi.

Natijada, 2019–2024-yillar bo‘yicha olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, resurs soliqlari bo‘yicha soliq ma‘murchiligining samaradorligi oshib bormoqda, biroq bu jarayon tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi. Ayniqsa, soliq bazasini aniqlashning aniqligini oshirish, soliq qarzdorligini qisqartirish va raqamli nazorat mexanizmlarini kuchaytirish Buxoro viloyatida resurs soliqlarining fiskal samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

Muhokama: Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, 2019–2024-yillar davomida Buxoro viloyatida resurs soliqlari tushumlarining o‘shishi soliq ma‘murchiligida amalga oshirilgan institutsional va tashkiliy islohotlar samaradorligi bilan bevosita bog‘liqdir. Xususan, soliq hisobotlarini elektron shaklda taqdim etish amaliyotining kengaytirilishi hamda soliq organlari va yuridik shaxslar o‘rtasidagi axborot almashinuvining yaxshilanishi soliq tushumlarining barqarorligini ta‘minlashga xizmat qilgan. Biroq suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq bo‘yicha tushumlarning nisbatan past sur‘atlarda o‘shishi ushbu sohada soliq bazasini aniqlash va real foydalanish hajmini hisobga olish mexanizmlarida muammolar mavjudligini ko‘rsatadi. Bu holat, bir tomondan, mahalliy darajadagi texnik infratuzilmaning yetarli emasligi bilan, ikkinchi tomondan esa xo‘jalik yurituvchi subyektlar tomonidan suvdan foydalanish ustidan ichki nazorat tizimining zaifligi bilan izohlanadi.

Olingan natijalarni xorijiy ilmiy tadqiqotlar bilan qiyoslash shuni ko‘rsatadiki, resurs soliqlari ma‘murchiligini takomillashtirishda raqamlashtirish va riskka asoslangan soliq nazorati ustuvor yo‘nalish hisoblanadi.

Yevropa va Osiyo davlatlari tajribasida resurslardan foydalanish ko'rsatkichlarini soliq ma'lumotlari bilan integratsiyalashgan holda monitoring qilish soliq intizomini sezilarli darajada oshirgan. Buxoro viloyati misolida ham ushbu yondashuvlarni bosqichma-bosqich joriy etish resurs soliqlari bo'yicha qarzдорlikni qisqartirish va tushumlarning prognoz qilinishini yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, resurs soliqlarining faqat fiskal emas, balki ekologik va iqtisodiy tartibga soluvchi funksiyalarini kuchaytirish hududiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yuridik shaxslar tomonidan to'lanadigan resurs soliqlari ma'murchiligi davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishda muhim fiskal ahamiyatga ega bo'lib, uning samaradorligi hududiy xususiyatlar bilan chambarchas bog'liqdir. Buxoro viloyati misolida olib borilgan tahlillar 2019–2024-yillar davomida resurs soliqlari tushumlarining barqaror o'sishini ko'rsatgan bo'lsa-da, soliq bazasini aniqlash, suv va yer resurslaridan real foydalanishni hisobga olish hamda soliq qarzдорligini qisqartirish bilan bog'liq muammolar saqlanib qolayotganini tasdiqladi. Bu holat resurs soliqlari ma'murchiligini yanada takomillashtirish zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari resurs soliqlari ma'murchiligini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, integratsiyalashgan axborot tizimlarini shakllantirish va risk-tahlilga asoslangan soliq nazoratini kuchaytirish muhim ekanini ko'rsatdi. Ushbu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar nafaqat soliq tushumlarining oshishiga, balki tabiiy resurslardan oqilona va samarali foydalanishni rag'batlantirishga ham xizmat qiladi. Natijada, Buxoro viloyati misolida taklif etilgan ilmiy-amaliy yondashuvlar respublikaning boshqa hududlarida ham resurs soliqlari ma'murchiligini takomillashtirish uchun metodik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Malikov, T.S. (2021). Soliq ma'murchiligini takomillashtirishning nazariy va amaliy masalalari. Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Toshmatov, Sh.A. (2020). O'zbekistonda soliq tizimi va soliq ma'murchiligi mexanizmlarini rivojlantirish. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Toshqulov, A.X. (2019). Soliq ma'murchiligini takomillashtirishning institutsional jihatlar. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 4, 45–53.
4. Abduvohidov, A.A. (2022). Hududiy byudjet daromadlarini shakllantirishda soliqlarning roli. Moliya va bank ishi, 2, 67–75.
5. Shamaev, S.A. (2018). Nalogi i nalogovoe administrirovanie v sovremennoy ekonomike. Moskva: INFRA-M.
6. Elzhurkaev, I.Ya. (2021). Nalogovoe administrirovanie kak instrument gosudarstvennogo regulirovaniya. Grozniy: Chechen State University Press.
7. De Mooij, R.A. (2019). Taxation of Natural Resources: Principles and Policy Issues. Washington, DC: International Monetary Fund.
8. Michielse, G. (2020). Improving tax administration in resource-rich countries. IMF Working Papers, No. 20/45.

9. Calder, J. (2021). Resource taxation and administrative capacity in developing economies. *Journal of Development Finance*, 11(3), 215–232.
10. Gao, Z. (2023). Resource tax reform and regional economic efficiency: Evidence from China. *Energy Policy*, 176, 113–129.
11. Luo, T. (2022). Water resource taxation and sustainable development: Empirical evidence from Asia. *Sustainability*, 14(9), 1–15.
12. Durst, M. (2022). Simplifying resource taxation in developing countries. World Bank Policy Research Working Paper, No. 10145.
13. Gupta, S., Keen, M. & Parry, I. (2019). *Fiscal Policy and Natural Resource Management*. Washington, DC: International Monetary Fund.
14. <https://soliq.uz/>